

Val för att bevara status quo: elektoral autokrati och stabilitet i Azerbajdzjan

Abstract: Elections to Preserve Status Quo: Electoral Autocracy and Stability in Azerbaijan

Electoral autocracies have become the world's most common form of non-democratic rule. In hegemonic autocracies in particular, where the president, or his party, always wins by more than 70 percent of the vote, the electoral process comes across as mere window-dressing. Still, both the regime and the opposition take elections seriously. Why? What role do elections play? The article deals with this question while focusing on the Azerbaijani 2013 presidential election, and consists of three parts. The first is a theoretical introduction dedicated to electoral autocracies and authoritarian stability. The next summarizes the election, stressing its purpose for the opposition. The third part analyses whether and how the election contributed to strengthening the authoritarian regime. The study concludes that developments during and after the election year are an illustration of what in previous research is sometimes referred to as the politics of insecurity. Even though the opposition “lost”, the relative success of their campaign indicated that change might, after all, be possible. The regime, depending on regular multi-party elections for its democratic alibi, did not appreciate the uncertainty and tried to minimize it by using the “three pillars” on which authoritarian states’ stability can be said to rest: legitimacy, repression and cooptation.

Keywords: elections, autocracy, electoral autocracy, stability, repression, legitimation, cooptation, opposition, Azerbaijan

Sofie

Bedford

Ph.d., forsker, Centrum för Rysslandsstudier, Uppsala Universitet,
sofie.bedford@ucrs.uu.se

Allmänna och återkommande val är numera snarare regel än undantag i de flesta av världens länder.¹ Att folket har möjlighet att välja företrädare till de beslutande församlingarna brukar ses som det yttersta beviset på demokrati. Sedan slutet av kalla kriget har så kallade elektoral autokratier, regimer som håller regelbundna val till styrande organ men vars systematiska och långtgående kränkningar av grundläggande liberaldemokratiska friheter och

1. Författaren vill tacka de två granskarna för mycket konstruktiv kritik och hjälpsamma förslag till förbättringar av tidigare versioner av artikeln.

rättigheter gör att valen inte kan ses som trovärdiga, blivit den vanligaste formen av icke-demokratiskt styre i världen (Hadenius & Teorell 2007; Schedler 2013). Regimen säkerställer här sitt inflytande över valprocessen genom olika manipulativa strategier (Schedler 2002). Särskilt tydlig är trenden i så kallade *hegemoniska autokratier* där valen alltid leder till att presidenten, eller dennes stödparti, vinner med mer än 70 procent av rösterna (Bogaards 2013; Roessler & Howard 2009; Schedler 2013). Valen i den typen av kontext kan ses som ett spel för gallerierna, men såväl regim som opposition verkar uppfatta de regelbundna valen som viktiga.

Den nionde oktober 2013 hölls presidentval i Azerbajdzjan. Tack vare en kritiserad författningsändring 2009 då det tidigare förbudet mot att sitta längre än två mandatperioder på presidentposten togs bort kunde den sittande presidenten kandidera en tredje gång. Ingen blev förvånad när han, återigen, vann en jordskredsseger och erhöll 85 procent av rösterna i ett val vars demokratiska kvalitet kritiserades av internationella observatörer. Oppositionspartierna, som visserligen tilläts existera och delta i val men kämpar i en evig motvind, bedrev en stark kampanj och lyckades för första gången i landets historia enas kring en gemensam kandidat som, inte oväntat, endast fick runt sex procent av rösterna. Allt som skrevs om valet, innan och efter, präglades av en uppgiven ton där det konstaterades att alla redan visste vem som skulle vinna vilket gav intrycket att den oppositionelle kandidaten på förhand var chanslös (se till exempel Guliyev & Pearce 2013; de Waal 2013). Denna inställning är en naturlig följd av att oppositionen oftast döms ut som »misslyckad» då deras arbete aldrig leder till någon politisk förändring, varken genom valseger eller »demokratisk revolution». Frågan infinner sig – vilken roll spelar egentligen dessa val när resultatet är känt på förhand?

Syftet med den här artikeln är att med fokus på det azerbajdzjanska presidentvalet närmare studera valens funktion i hegemoniska elektoralautokratier. I tidigare forskning dras slutsatsen att regelbundna val i sådana kontexter i stället för att bidra till demokratisering ofta blir ett verktyg för att främja den icke-demokratiska regimens fortlevnad. Ett problem enligt Gandhi och Lust-Okar (2009), är att denna litteratur ofta använder demokratiska val som referenspunkt och därför missar de auktoritära valens »mikronivå» och viktiga skillnader mellan olika val i auktoritära stater. Även Morse (2012) har efterlyst fler fallstudier inom denna forskningsinriktning. I ljuset av detta, och givet att Azerbajdzjan inte tidigare i högre grad varit föremål för studier

av denna typ,² genererar min teoridrivna fallstudie viktiga insikter om hur elektorala autokratier fungerar och består.

Artikeln består av tre delar. Den första är en teoretisk introduktion som fokuserar på forskningen kring elektorala autokratier och auktoritär stabilitet. Nästa del sammanfattar utvecklingen i presidentvalet, med särskilt fokus på vilken roll valet spelade för oppositionen. I artikelns tredje del används Gerschewskis (2013) teoretiska ramverk som utgångspunkt för att analysera om och hur valet kan sägas ha bidragit till att stärka den azerbajdzjanska auktoritära regimen. Analysen bygger framförallt på olika typer av sekundärmaterial, bland annat cirka hundra artiklar som relaterar till valet, publicerade från slutet av 2012 till början av 2014 i *Trend.az* och *News.az*, två privatägda men välkända regimvänliga online-tidningar. Den har också kompletterats med information från ett antal intervjuer med oppositionspolitiker, demokratiaktivister och forskare under en resa till Baku i maj 2014.

Studien drar slutsatsen att utvecklingen under och efter valet kan tolkas som en illustration av det som Schedler (2002) kallat osäkerhetens politik. Oppositionen »förlorar» visserligen valet, men lyckas med sin kampanj göra det så spännande det är möjligt i en elektoral autokrati och förnimmer därför att förändring *kan-ske*, trots allt är möjlig. Regimen, som behöver de regelbundna flerpartivalen för sitt demokratiska alibi, uppskattar inte det osäkerhetsmoment som oppositionens deltagande i valet utgör och söker minimera det med hjälp av de tre »pelare» på vilken den auktoritära statens stabilitet enligt Gerschewskis modell vilar: *legitimering*, *repression* och *kooptering*.

Val, stabilitet och osäkerhetens politik

Efter att många av länderna i den så kallade tredje vågen av demokratisering fastnat i en ändlös transition (Carothers 2002; Croissant & Merkel 2004) har forskare börjat försöka förstå auktoritär stabilitet snarare än endast fokusera på demokratiska genombrott (Wahman 2013). Även uttryck som »konsolidering av autokrati», det vill säga en stabilisering av statens icke-demokratiska natur och insikten att politisk förändring inte kan förväntas, åtminstone inte inom en överskådlig tid, har lyfts fram på senare tid (Ambrosio 2014). I stället för transitionsstater refereras länderna i »gråzonen» numera till som, till exempel, *hybridregimer* (Ekman 2009),

2. Ett undantag är till exempel La Porta (2014).

auktoritära flerpartistater (Wahman, Teorell & Hadenius 2013), *prometokratier* (Widmalm & Oskarsson 2010) eller *elektoral autokratier* (Schedler 2006). Skillnaderna mellan de olika kategorierna är inte helt tydliga och inte alltid konsekventa (Morse 2012) men i den här artikeln har jag valt att placera Azerbajdzjan i den sistnämnda.

Liksom andra typer av hybridregimer har elektoral autokratier, också den i Azerbajdzjan, hela uppsättningen representativa institutioner som krävs i en modern demokrati medan de utövar icke-demokratisk praktik på den politiska arenan. Valen i dessa stater är generellt minimalt inkluderande (allmän rösträtt), minimalt pluralistiska (oppositionspartier tillåts delta), minimalt konkurrenskraftiga (partier och kandidater utanför den styrande koalitionen tillåts vinna röster och platser, men inte vinna valet) och minimalt öppna (oliktänkande är inte föremål för massivt, men ofta selektivt och sporadiskt förtryck) (Schedler 2006). Men icke desto mindre hålls val regelbundet vilket i teorin *kan* leda till förändring, något Schedler (2013) kallat »osäkerhetens politik» (politics of uncertainty). Morse (2012: 165–166) tar detta som utgångspunkt när han beskriver just valen som kännetecknande för elektoral autokrati:

Även om auktoritära val ofta inte är varken fria eller rättvisa så kan de heller inte ses bara som symboliska eller fasadval. Genom att regelbundet öppna för konkurrens om viktiga poster förändras autokratins fundament från ren råstyrka till viss lyhördhet för väljarkåren. Likaså påverkas regimen mobiliseringsförmåga och möjligheten till effektiv oppositionsbyggnad. Dessutom fungerar valen som ytterligare en viktig uppsamlingspunkt för elitavhopp och oppositionssamordning.

Både bland andra Teorell (2010) och Lindberg (2006) menar dessutom att av de »icke-demokratiska» regimtyperna är den elektoral autokratin den som över tid, i genomsnitt, oftast tenderar att demokratiseras. Detta tycks emellertid framförallt gälla konkurrensutsatta autokratier (*competitive autocracies*), vars val kännetecknas av ett visst mått av genuin tävlan mellan den sittande regimen och dess utmanare.

Det är mindre troligt att valen i hegemoniska autokratier i slutändan leder till politisk förändring (Lust-Okar 2009; Morse 2012; Roessler & Howard 2009) men trots de förutsägbara valresultaten kan denna typ av val ge viktig information om hur den elektoral processen påverkar regimen respektive oppositionen

och relationen mellan dem. Detta uppmärksammades i antologin *Elections Without a Choice* (Hermet, Rose & Rouquié 1978) där författarna pekade på viktiga funktioner som valet i dessa kontexter fyller, så som till exempel att skapa legitimitet för regimen eller lösa konflikter inom den ledande eliten (Hermet 1978). Mycket av forskningen som följt i deras fotspår förstärker bilden av valen som ett verktyg för att stärka det auktoritära ledarskapet. Auktoritära stater som håller flerpartival, oavsett valens kvalitet, tycks till och med mer varaktiga än enpartistater eller militärregimer (Gandhi & Przeworski 2007; Geddes 1999; Magaloni 2008). I likhet med Hermet, Rose och Rouquiés slutsatser har senare studier också lyft fram frågor om legitimitet och hot som särskilt viktiga för att förstå valens funktion i auktoritära regimer. Schedler (2006) konstaterar att det mest tillförlitliga sättet för auktoritära ledare att visa att de fortfarande har folkligt stöd är att hålla val – det spelar ingen roll om detta stöd är »äkta» eller köpt och betalt för. Gandhi och Przeworski (2007) påpekar att diktatorer är diktatorer eftersom de inte kan (eller tror sig kunna) vinna fria val. Auktoritära val hjälper regimen att övervinna de horisontella och vertikala hot de upplever mot sitt styre (Schedler 2009a).

Imponerande valsegrar har visat sig avskräcka både elitavhopp och opposition eftersom de målar upp en bild av regimen som oövervinnerlig (Przeworski & Gandhi 2006; Magaloni 2008). Regelbundna val kan också försvaga och försvåra för den demokratiska oppositionen då de ger regimen möjlighet att samla in information om sina politiska motståndare. Valen kan också användas av staten för att framhäva och placera ut en »lojal» opposition vars existens bidrar till marginalisering av dem som verkligen vill ha politisk förändring (Lust-Okar 2005; Schedler 2009a). Tack vare flerpartisystemet kan de högsta auktoritära ledarna också bedriva en maktfördelningspolitik gentemot andra inom det ledande skiktet (Magaloni 2008) likaså gentemot opposition i de fall det är tillämpligt (Przeworski & Gandhi 2006) för att vinna deras stöd utan att deras position på toppen hotas.

I den syntes av tidigare forskning som Gershewski (2013) formulerat identifieras tre »pelare» på vilka autokratiska staters stabilitet vilar: *legitimitet/ideologi*, *repression* och *kooptering*. Han poängterar att denna modell inte ska uppfattas som statisk utan begreppen är snarare delar av de *processer som leder till stabilisering* av auktoritära regimer. Processerna rör sig utanför, inom och mellan pelarna som jag använt som teoretisk utgångspunkt för att identifiera och analysera mekanismer för auktoritär stabilitet i

Azerbajdzjan. Särskilt fokus ligger på att studera om och hur dessa påverkade den elektorala processen i presidentvalet 2013. Därför föregås analysen av en översikt över utvecklingen i detta val där oppositionens roll särskilt lyfts fram.

Presidentvalet 2013: ett stabilt system och en dynamisk opposition

1992 valdes Abulfaz Elchibey, ledare för azerbajdzjanska Folkfronten, till president i den nyligen självständiga republiken i vad som har kallats det enda fria och rättvisa valet i landets historia (Mammadli 2013; Valiyev 2006). Hans regering fick sitta mindre än ett år innan familjen Aliyev tog över makten. Folkfronten blev då tillsammans med partiet Musavat (arvtagare till ledarna för den kortlivade självständiga Demokratiska Republiken Azerbajdzjan 1918–20) stommen i oppositionen (Alieva 2006, 2013). Elektorala autokratier är regimer där oppositionspartier förlorar valen, konstaterar Schedler (2009b: 179). Det stämmer bra i Azerbajdzjan där den nuvarande presidenten inte fått mindre än 75 procent av rösterna i de tre val han ställt upp i och hans far (som hade presidentposten innan honom) aldrig mindre än 77 procent. Presidentens stödparti »Yeni Azerbajdzjan» (YAP) har också en viktig roll i upprätthållandet av den auktoritära stabiliteten. Sedan valet 2010 har partiet 72 av de 125 platserna i parlamentet och har beskrivits som ett hegemoniskt parti (Bader 2011).

Efter nära två decennier i improduktiv opposition har Folkfronten och Musavat och deras ledare kommit att starkt ifrågasättas både nationellt och internationellt. De har varken åstadkommit politisk förändring genom val eller revolution och har sedan 2010 inte ens symbolisk representation i parlamentet (Guliyev 2013b; La Porta 2014) De har kritiserats för att framhäva ledare snarare än sin ideologi, för att vara elitistiska och ignorera befolkningen på landsbygden. Den allvarligaste kritiken har riktats mot deras oförmåga att samarbeta. Att de trots ett gemensamt mål inte lyckades enas kring en presidentkandidat i valet 2003 har beskrivits som en omständighet som främjade Ilham Aliyevs makttillträde (Badalov & Mehdi 2005; Cheterian 2010).

Ett problem tycks också vara att oppositionspartierna inte har kunnat förnya sig varken när det gäller medlemmar eller aktiviteter. Även om partierna har ungdomsförbund är den yngre generationen inte integrerad i partiets kärnstruktur. Unga röstberätti-

gade saknar också representation i den azerbajdzjanska politiken generellt (Diuk 2012). I mitten av 2000-talet började emellertid ett antal kritiska röster höras, främst bland just de yngre, som ifrågasatte den demokratiska utvecklingen i Azerbajdzjan. Denna våg av aktivism har tolkats som ett resultat av att unga azerbajdzjaner som studerat utomlands återvänt hem. Dessutom spelade internetrevolutionen en viktig roll då framförallt tillväxten av sociala media ökade möjligheterna för att öppet deklamera sitt missnöje med den politiska situationen, kommunicera med likasinnade och samordna protestaktioner (European Stability Initiative 2011; Gahramanova 2009). Den nya generationen aktivister har utkristalliserat sig som den mest högljudda oppositionen i landet. Några av dessa initierade i upptakten till presidentvalet 2013 en debatt där de uttryckte sig mycket kritiskt om de traditionella oppositionspartiernas föråldrade visioner och taktik (Sultanova 2012).

Möjligen påverkade ovan nämnda kritik bildandet av koalitionen »Nationella rådet för demokratiska krafter» som lanserades inför presidentvalet 2013 där ett tjugotal oppositionspartier (inklusive Folkfronten och Musavat), ett antal ungdomsorganisationer, religiösa grupper, akademiker, civilsamhällesrepresentanter och människorättsaktivister fanns representerade. Gruppens uttalade mål var konstitutionell demokrati och enligt deras stadgar skulle kandidaten, om han blev vald, lämna sin post efter två år varpå nya fria val skulle hållas.³ Deras gemensamma kandidat blev Jamil Hasanli, välkänd historiker vid Azerbajdzjans Vetenskapsakademi.⁴ Inledningsvis fick han ett ljumt mottagande i de egna leden där han ansågs alltför okänd utanför akademiska kretsar för att vara inflytelserik, men många imponerades av hans orädda frispråkighet och bibehållna värdighet i de kaotiska presidentkandidatdebatterna och han kom att ses som en pålitlig kandidat med pondus (Guliyev 2013a).

3. Grundarna och rådets första uttalande finns tillgängligt här: <http://blog.razinurullayev.com/?p=1236> och manifestet här: <http://electionswatch.org/2013/09/26/the-election-manifesto-of-camil-hassanli-the-candidate-of-the-national-council-of-democratic-forces/>. Båda lästa 9 december 2014.

4. Valet av Hasanli var inte okomplicerat. Inledningsvis utsågs Rustam Ibrahimbekov (känd i synnerhet som manusförfattare till Nikita Michalkovs film *Bränd av solen* som vann en Oscar för bästa utländska film 1994) till oppositionens kandidat. Emellertid avslogs hans kandidatur med hänvisning till att en kandidat måste ha bott i landet under senaste decenniet och i Ibrahimbekovs fall kunde bara cirka 1000 dagar i Azerbajdzjan under den tiden påvisas. Dessutom har han förutom sitt azerbajdzjanska även ett ryskt medborgarskap vilket komplicerade situationen. Innan Hasanli utsågs var det osäkert om och hur rådet skulle lyckas hantera detta bakslag och många fruktade att koalitionen skulle splittras.

För många var det positivt att oppositionen tydligt höll sig inom lagens riktmärken och organiserade valmöten endast med myndigheternas tillstånd (vilket ändå inte hindrade förekomsten av polistrakasserier i samband med valmötena). Under sloganen NOG! talade Hasanli och andra på valmötena om hur de fått nog av korruption och maktfullkomlighet. Oppositionspartiernas agerande i detta val skiljer sig från tidigare. Att man lyckats enas kring en gemensam kandidat, som dessutom tagits »utifrån» och inte från de traditionella partierna indikerar en nystart. Idén om ett temporärt presidentmandat är annorlunda. Rådets sammansättning är intressant eftersom den kan tolkas som en indikation på att generationsskiftet i demokratirörelsen gradvis håller på att formaliseras på den politiska arenan. Det är väl värt att notera att representanter från ungdomsgrupperna var drivande i valkampanjen. Särskilt aktiva var organisationen NIDAs medlemmar som såg sig själv som det Nationella Rådets »lokomotiv».⁵

Ovanstående beskrivning syftar till att visa att den enade oppositionen bedrev en nydanande valkampanj med de begränsade förutsättningar de hade och att deras agerande speglar en ny dynamik på den politiska arenan. Valen utgör oftast ett dilemma för oppositionen. Ska de delta i, och därmed legitimera, ett val som på förhand är avgjort eller är det bättre att bojkotta? Samtidigt är valrörelsen ofta det enda tillfället för oppositionspolitiker att få sanktionerad tillgång till det offentliga utrymmet (om än begränsad) (Schedler 2009b; Yunusov 2010).

I det här fallet fyllde valet en viktig funktion för oppositionen. Det sände ut en stark signal – trots många år i motvind är de traditionella oppositionspartierna fortfarande med i matchen och kan prestera när det gäller. Många som tidigare varit skeptiska till dessa partier röstade på Hasanli, trots att de insåg att han var chanslös. Detta är viktigt att ha i åtanke när det nu är dags att se till vilken roll valet spelade för regimen. Dessutom, som Schedler (2002) fastlagt, förlitar sig regimen i elektoral autokratier sällan helt på valresultatet utan säkerställer sitt inflytande över valprocessen genom olika manipulativa strategier. Som vi kommer att se, med utgångspunkt i Gerschewskis kategorier, tar sig kampen om valresultatet ofta uttryck i långtgående kompletterande åtgärder

5. Intervju med två av NIDAs ledare, maj 2014, Baku. NIDA (»utropstecken» på azerbajdzjanska) kallar sig själv för en folkrörelse och grundades 2011 av en grupp ungdomar som »ville göra något för Azerbajdzjan». Enligt rörelsens manifest är målet frihet, rättvisa och sanning, men inte politisk makt för egen del.

från regimen sida för att försäkra sig om att oppositionens inflytande på befolkningen minimeras och att stabiliteten upprätthålls.

Legitimitet och stabilitet

Användandet av olika legitimeringsstrategier för att rättfärdiga en viss politisk ordning är inte begränsat till auktoritära stater, men enligt March (2003b) är skillnaden mellan demokratiska och auktoritära system den intensitet med vilken de auktoritära försöker forma den politiska dagordningen (även Freedon 2003). Två olika fokus för de auktoritära legitimeringsstrategierna framhålls – ett ideologiskt och ett materiellt. Båda typerna återfinns i det azerbajdzjanska fallet – den ideologiska normativa legitimiteten som relaterar till vad regimen egentligen är, eller företräder och baseras till exempel på politiska ideologier, religion, nationalism eller egenskaperna hos en viss ledare (Holbig 2013; Gerschewski 2013) liksom den prestationsbaserade som visar regimen handlingskraft när det gäller nationens så kallade gemensamma intresse, ofta i relation till den socioekonomiska utvecklingen och/eller upprätthållandet av säkerhet och stabilitet (Holbig 2013).

Ideologisk legitimitet: Stabil regim kontra föråldrad opposition

De flesta har hört talas om personlighetskulten av den tidigare azerbajdzjanske presidenten, Heydar Aliyev. Hans porträtt och hans namn finns på offentliga byggnader över hela landet liksom statyer till hans ära, på många ställen i sällskap av sin son, den nuvarande presidenten. Det talas inte lika mycket om den glorifiering av den politiska ideologi som Heydar Aliyev lade grunden till, och som hans son nu tagit över ansvaret för. Idén om Heydarism, att »Heydars väg» är den enda rätta, genomsyrar det politiska systemet och samhället i allmänhet (Mammadli 2013).

Slutet av Sovjettiden och början av självständigheten var mycket turbulent för folket i Azerbajdzjan. Etniska spänningar mellan azerier och armenier ledde till ett våldsamt ingripande av sovjetiska trupper som traumatiserade många. Detta följdes av kriget om Nagorno-Karabach, där Azerbajdzjan förlorade en stor del av sitt territorium. Också den politiska scenen präglades av kaos. Demokratiska Folkfrontens korta tid vid makten (1992–93) kantades av stridigheter, statskupp och politiskt våld. Det var i detta sammanhang Heydar Aliyev, en före detta politbyråmedlem,

tidigare chef för KGB och även första sekreterare i Azerbajdzjans kommunistparti kallades tillbaka till makten. Aliyev kom att ses som en frälsare när han förhandlade fram ett avtal om eldupphör, gjorde sig av med problemen inom den politiska eliten och etablerade goda relationer med viktiga grannländer. Enligt myten om honom tillförde han den stabilitet landet så väl behövde (Hug 2012). De turbulenta åren lever fortfarande i minnet hos många och den nationella stabilitetsdiskursen spelar på denna rädsla (Mammadli 2013).

Stabilitetsdiskursen kan beskrivas som ideologisk hegemoni och en utgångspunkt för att förstå hur den auktoritära regimen använder sig av legitimeringsstrategier för att stärka sin ställning. I regeringens retorik anklagas ofta vissa länder för att vilja destabilisera Azerbajdzjan inte sällan i termer av hotet från så kallad importerad religiös radikalism (Bedford 2009). Det är också ett vanligt angreppssätt när det gäller dem som ifrågasätter demokratiens framsteg och förespråkar politisk förändring. De som inte accepterar den ideologiska hegemonin framhålls som problemskapare och anklagas för att vilja destabilisera landet. Detta drabbar representanter för civilsamhället, demokrati- eller människorättsaktivister eller journalister som försöker skildra samhällssituationen på ett sätt som avviker från den hegemoniska diskursen. Framförallt är det representanterna för oppositionspartierna som beskrivs och bemöts i den statliga diskursen som »radikaler». Denna trend var tydlig också under valåret 2013 (se till exempel *News.az* 13 juni 2013). Under valprocessen kunde man se den hegemoniska diskursen i artiklar i statskontrollerad press som återgav uttalanden, tal och intervjuer med presidenten och medlemmar av presidentens förvaltning, politiker (ofta representanter för YAP eller andra parlamentsledamöter) samt regimvänliga internationella och nationella experter. Karaktäristiskt för ideologisk hegemoni är att regimen söker kontrollera den politiska dagordningen för att se till att känsliga frågor lämnas orörda genom att göra dem föråldrade, ointressanta eller orealistiska (March 2003a). I den officiella azerbajdzjanska retoriken kring presidentvalet nämns »opposition» och »oppositionell» generellt alltid med negativa konnotationer. Genom att lyfta fram oppositionens misslyckanden, det möjliga säkerhetshot de kan utgöra (Izzet 2013) eller deras hot mot den demokratiska processen (*News.az* 12 september och 9 oktober 2013) söker man visa nödvändigheten av Heydarismen för att upprätthålla stabiliteten. Det är framförallt Musavat och Folkfronten som kritiserats och ofta till exempel

anklagas för att vara »föråldrade» eller »gammaldags». Till och med Presidenten uttalade sig på detta tema i upptakten till valet och jämför oppositionen med gamla malkulor:

De krafter som inte är engagerade i statsbildnings- och självständighetsprocessen bör uppgraderas. Det bör föras fram nya ledare och de föråldrade »ledarna» som luktar malmedel ska förpassas till historiens arkiv. I själva verket har de länge befunnit sig i historiens arkiv. De är helt enkelt ännu inte medvetna om detta (*News.az* 8 juni 2013).

När det gäller det Nationella rådet riktas mycket av kritiken mot oppositionens inledande problem att hitta en presidentkandidat vilket beskrevs som symptomatiskt för en impotent oförberedd opposition (se till exempel *News.az* 4 oktober 2013). I de fall det förekom splittringar inom Rådet, som till exempel när Musavat (efter valet) valde att lämna koalitionen rapporterades detta om i detalj som en illustration av oppositionens kroniska oförmåga att samarbeta. Genom att förringa och förlöjliga oppositionens arbete söker den hegemoniska diskursen visa att detta är irrelevant samt göra oppositionens strävanden till en ickefråga.

Att ha ett stort antal kandidater är ett stående inslag i den elektoral autokratins försök att legitimera valet som institution (Wilson 2005) och förutom den nuvarande presidenten och Hasanli fanns ytterligare åtta kandidater i valet 2013. En majoritet av dem ställde upp med manifest som stödde eller liknade den sittande presidentens. Andra som representerar en något avvikande linje anses allmänt inte ha tillräckligt stöd för att vara relevanta (Guliyev & Pearce 2013). Synen på politisk opposition i en elektoral autokrati blev tydlig under de tevesända presidentvalsdebatterna, där presidenten inte deltog utan lät en representant från sitt parti läsa ett uttalande å hans vägnar. Hasanli siktade in sig på att kritisera korruptionen under den sittande presidenten vilket upprörde de övriga kandidaterna som försökte överrösta honom med högljutt skrikande. En av dem blev så bestört att han till och med kastade en full vattenflaska mot Hasanli för att tysta honom (*Radio Free Europe/Radio Liberty* 19 september 2013). Trots att de andra kandidaterna i teorin också var spekulanter på den nuvarande presidentens jobb skrämdes de alltså av Hasanlis kritik av honom. Hasanlis försök att initiera politisk debatt upplevdes som ett hot mot den hegemoniska ideologin och stabiliteten.

Materiell legitimitet: »Utveckling» och socio-ekonomisk excellens

March konstaterar att målet för auktoritära politiska legitimeringsstrategier ofta är att reducera alla politiska processer till en gemensam nämnare. »Utveckling» (development), konstaterar han, kan vara ett användbart sådant mål: »Det finns alltid mer utveckling som skall uppnås, mer renässans som skall åstadkommas, mer välbefinnande som ska delas ut. Strävan efter utveckling är ett naturligt mål för en regim som legitimerar sig genom identifikation och nationell stolthet» (March 2003b: 316). I Azerbajdzjan gör den blomstrande olje- och gashandeln att utvecklingen inom den socio-ekonomiska sfären är ett mycket tacksamt fokus för legitimering av ett upprätthållande av politisk status quo. Ofta framhålls i den officiella retoriken att denna typ av framgång inte vore möjlig under en oppositionsregering (till exempel *News.az* 24 december 2012). Också presidenten själv noterar att opposition blir onödig i tider av välbefinnande:

Om oppositionen i Azerbajdzjan är svag så är det inte vårt [regimens] fel. Jag kan berätta varför oppositionen nu befinner sig i en katastrofal situation: folk i Azerbajdzjan lever bättre och bättre. Under krisåret 2009 ökade vår ekonomi med 9,3 procent, industrin med 8,6 procent, inflationen var 1,5 procent. Valutarenservan är 20,400 miljoner dollar. Under dessa omständigheter, vad kan oppositionen leverera? (*Euronews* 2 februari 2010).

I relation till presidentvalet 2013 är det värt att notera att den sittande presidenten tidigt meddelade att han, precis som i det förra valet, inte såg behov av att driva någon valkampanj. Att han istället förlitade sig på materiella legitimeringsstrategier blev tydligt när han genom sin rådgivare lät meddela att »hans ständiga ansträngningar att förbättra människors situation under de senaste tio åren fick tala för sig själva» (APA 6 september 2013). Dessa ansträngningar intensifierades under våren 2013 när lönerna för nästan alla kategorier av statsanställda inklusive militärpersonal, samt pensioner, studie- och socialbidrag på presidentens order höjdes med 10–15 procent (Orujova 2013). Med tanke på att presidentens uttalanden och aktiviteter redan dominerar både eter- och tryckta media i Azerbajdzjan var beslutet att avstå från kampanj förståeligt. De sex sändningstimmar i statliga medier per vecka som kandidaterna tilldelades under den endast tjugo dagar långa kampanjperioden lär inte ha kunnat synliggöra honom

ytterligare för medborgarna. Det skulle dock ha tvingat honom att delta i de ovan nämnda tämligen tumultartade presidentkandidatdebatterna vilket kunde ha skadat hans ideologiska legitimitet.

Internationell legitimitet

Vid sidan av nationell ideologisk och materiell legitimitet strävar regimen i Azerbajdzjan efter internationell legitimitet. Enligt den centrala valkommissionen fanns nästan 1300 internationella observatörer från 50 olika organisationer på plats under presidentvalet. Dessa var såväl parlamentariker som chefer för olika länders valkommissioner. Delegationerna kom bland annat från Italien, Frankrike, Tjeckien, Tyskland, USA och Pakistan, Europaparlamentet och den parlamentariska församlingen för Europarådet. Efter valet berömde de allra flesta av dessa de azerbajdzjanska myndigheterna för hur väl dessa val genomfördes (European Stability Initiative 2013). Europarådets parlamentariska församling (PACE) och Europaparlamentet (EP) konstaterade i sitt gemensamma uttalande att de i allmänhet under valdagen observerat en fri, rättvis och öppen valprocess (PACE News 2013).

I statskontrollerad press citeras dessa internationella övervakares positiva intryck flitigt och presenteras som ett bevis för regimens demokratiska kvaliteter (se till exempel Dementieva 2013). OSSE/ODHIR, den enda organisation som hade långtidsobservatörer på plats, var till skillnad från många andra observatörer mycket kritiska till valet och valde att publicera ett eget uttalande (OSCE 2013) som fördömdes av azerbajdzjanska myndigheter vilka menade att det inte baserats på »seriösa fakta, utan på felaktig information som spridits av oppositionen» (*Azernews* 11 oktober 2013).

Repression och stabilitet

Förutom ansträngningarna att legitimera nödvändigheten av att undvika politisk förändring är repression en viktig aspekt av stabiliseringsprocessen i auktoritära stater. Gerschewski använder sig av Davenports (2007) definition när han beskriver repression som »hot om användning av eller faktiska fysiska sanktioner mot en enskild person eller organisation inom statens territoriella jurisdiktion, i syfte att avskräcka specifika aktiviteter eller göra dem mer kostsamma» (Gerschewski 2013: 11).

Han operationaliserar repression som hög- eller lågintensiv. Den förstnämnda är synlig och våldsam och riktar in sig på välkända nyckelaktörer som oppositionsledare eller stora oppositionella organisationer och karaktäriseras av kraftfulla insatser mot till exempel osanktionerade demonstrationer, av kidnappningar, fängslanden eller till och med avrättningar av oppositionsaktivister. Den senare typen av repression är mer subtil och fokuserar på aktörer med lägre profil genom till exempel övervakning, lågintensivt fysiskt förtryck som trakasserier eller icke-fysisk repression i form av diskriminering (Gerschewski 2013). I Azerbajdzjan har repressionen traditionellt varit mer strukturell än fysisk, men under valåret 2013 började detta allt tydligare förändras.

Manipulation av inflytande och handlingsutrymme

Som en följd av den liberala lagstiftningen som infördes under Folkfrontens kortlivade styre fanns i Azerbajdzjan tidigare ett stort antal registrerade partier. Utrymmet för oppositionspartierna, liksom alla andra som ifrågasätter den politiska situationen, har successivt begränsats i och med att ett antal statliga åtgärder bidragit till att skapa en ogynnsam rättslig, politisk och ekonomisk miljö för flerpartisystem. Enligt Alieva (2013) är de mest problematiska lagändringarna hittills avskaffandet av proportionella val (2002) och upphävandet av två-mandatperiodspärren för presidentposten (2009). Även icke-representativa valkommittéer och korta val- och valkampanjperioder, är legislativa tillkortakommanden som gör det svårare för oppositionspartierna. Dessa brister har uppmärksammats av Europarådets så kallade Venedigkommission, som arbetar med juridisk rådgivning till medlemsländerna, vilken vid flera tillfällen rekommenderat lagändringar för att rätta till situationen.⁶ Också den ändring av konstitutionen som gav den sittande presidenten möjlighet att sitta kvar på sin post en tredje mandatperiod har ifrågasatts (*Azerireport* 16 mars 2009).

De politiska oppositionspartierna saknar i princip helt möjligheter att aktivt delta i den politiska beslutsprocessen eller i diskussioner om denna förutom under de tre veckor som valkampanjen pågår. Ständigt återkommande valfusk gör det i det närmaste

6. Rapporter från 2005 och 2008 där dessa tillkortakommanden diskuteras finns på sidan om Azerbajdzjan på Venedigkommissionens hemsida. Tillgänglig på <http://vota.te.gob.mx/countries/12/>. Läst 9 december 2014.

omöjligt för partierna att bedöma vilken grad av stöd de har bland befolkningen (Ergun 2010). Enligt Wilson (2005) kan vissa av påtryckningarna som används i Azerbajdzjan och andra post-sovjetiska republiker ses som ett arv från sovjettiden. Ett exempel är upprättandet av en uppsjö av partier med snarlika namn vilket ses som ett försök från regimtrogna att försvåra för väljarna och oppositionen (Badalov & Mehdi 2005; Wilson 2005)

Också på det personliga planet är det påfrestande att ifrågasätta den hegemoniska diskursen. Oppositionspolitiker och deras familjer drabbas inte sällan av olika typer av trakasserier som en direkt påföljd av sitt engagemang. Utpressning med komprometterande information, frihetsberövande, misshandel eller negativ diskriminering på arbets- eller bostadsmarknaden används i allt högre grad för att göra oppositionellt engagemang mer kostsamt och oattraktivt (Alieva 2013). »Ett sätt att försöka få oss att sluta är att genom att sätta press på de anhöriga. Min farbror säger att han kommer att förlora sitt jobb på grund av mig. Jag svarar att jag kan skriva på något som visar att jag inte anser honom vara min släkting längre - att vi inte träffar varandra», berättar en demokratiaktivist.⁷ Folkfrontens ledare Ali Karimli blev fråntagen sitt pass 2006 och har inte kunnat lämna landet sedan dess. »YAP [regeringspartiet] organiserar demonstrationer framför mitt hus. Vi brukar skämta och säga det enda stället det finns mötesfrihet i landet är just framför mitt hus. Demonstranterna skanderar: 'lämna Azerbajdzjan!' men det ironiska är att jag inte kan lämna landet eftersom de har tagit mitt pass», säger han.⁸

Att få tillstånd att anordna manifestationer på centrala platser är nära nog omöjligt och i slutet av 2012, troligtvis för att stävja protester i samband med presidentvalet, antog regeringen en ny lag som dramatiskt höjde böterna för att organisera och delta i så kallade otillåtna demonstrationer (Briedé 2013). Pressfriheten begränsas av att alla marksända tv-kanaler direkt eller indirekt kontrolleras av regimen och oberoende tidningar och journalister står inför enorma svårigheter. Deras handlingsutrymme är dels begränsat av legislativa bestämmelser som gör det svårt att erhålla de tillstånd och den finansiering som behövs för tryck och distribution dels av mer informella påtryckningar. Allt oftare framkommer att kritiska journalister hotats, misshandlats eller arresterats

7. Intervju med ung aktivist, maj 2014, Baku.

8. Intervju med ordföranden i oppositionspartiet Folkfronten Ali Karimli, maj 2014, Baku.

på tveksamma grunder (Amnesty International 2013; Hajili 2012). Efter en lagändring 2008 får internationella radiostationer inte använda azerbajdzjanska frekvenser vilket till exempel resulterat i att de tidigare mycket populära azerbajdzjanskspråkiga sändningarna från Radio Free Europe/Radio Liberty, Voice of America och BBC Azeri numera endast kan sända över internet.

Medan andra kommunikationskanaler gradvis har blockerats har internet blivit ett viktigt forum för politisk diskussion och främjat framväxten av en ny generations demokratiaktivister. Också när det gäller online-aktivism är dock trenden att myndigheterna söker nya vägar att begränsa dess effekter. Trots det auktoritära styret brukar internet anses som relativt fritt i Azerbajdzjan, särskilt i jämförelse med andra kanaler för mobilisering, och fortfarande är ren censur av websidor relativt ovanlig. Däremot är det vanligt att representanter för regimen och statskontrollerade medier på olika sätt försöker svartmåla internetanvändande. Dessutom har misstanken alltid funnits bland användarna att staten övervakar vad de gör på internet, vilket leder till självcensur (Pearce & Kendzior 2012). Denna misstanke tycks allt mer befogad då »online»-aktiviteter allt oftare får konsekvenser också »offline» (Pearce 2014).

Folklig mobilisering och intensifierad repression

Under de första månaderna av 2013 skakades Azerbajdzjan av en våg av folkliga protester, vilket fick aktivister och analytiker att tala om en begynnande »azerbajdzjansk vår». En ung värnpliktigs omtvistade död blev upptakten till den första stora protestaktionen. Den offentliga dödsorsaken var hjärtattack, men familjen hävdade att han blev misshandlad till döds vilket skapade våldsamt debatt om missförhållanden för nyinryckta soldater. I januari tog ungdomsaktivister initiativ till en Facebookgrupp samt uppmanade till en demonstration i Baku. 20 000 personer gick med i gruppen och hundratals demonstranter krävde försvarsministerns avgång (Jarosiewicz 2013).

Nästa protest kom knappt en vecka senare då affärsinnehavare på Baku's största köpcentrum, Bina, protesterade mot höjda hyror. Demonstranterna blockerade bland annat en viktig motorväg och 5000 affärsinnehavare höll sina verksamheter stängda som stöd för protesten. Några dagar efter detta blev det upplopp i Ismajli, 150 kilometer nordväst om Baku där uppretade medlemmar ur lokalbefolkningen tände eld på bilar och byggnader samt krävde

guvernörens avgång efter en kontroversiell bilolycka som involverade hans brorson (som också är son till landets arbets- och socialminister). Denna, liksom tidigare aktioner, demobiliserades raskt av polisstyrkor och många inblandade skadades och/eller fängslades (Jarosiewicz 2013).

Det brutala bemötandet av Ismajliprotesten upprörde många och resulterade i en ny stödmanifestation i Baku, vilken också den stoppades av polisen (Aliev 2013; Shirinov 2013). Protesten i Ismajli organiserades inte av demokratiaktivister utan tycks ha varit mer spontan. Att den inträffade så snart inpå det som hände i Baku i januari tyder det trots allt på att den första manifestationen kan ha tjänat som inspirationskälla. Dessutom blev alla dessa oroligheter ögonblickligen uppmärksammade i sociala medier där de fick stort stöd av oppositionella. Protesterna har på detta vis länkats ihop och framställts som ett led i en pågående folklig mobilisering. Även om de inte verkade vara del av en helhet var deras gemensamma nämnare kritik mot maktövertagande och misstyre i en eller annan form. Detta gav också myndigheterna anledning att agera mot oppositionen i allmänhet.

Även om de första protesterna tycks ha tagit myndigheterna på sängen så blev det uppenbart att hoppet om en azerbajdzjansk vår grusades när aktivister i mars försökte organisera en ytterligare en manifestation mot missförhållanden i armén som brutalt stoppades innan den knappt hann börja. Många som deltog, eller planerade att delta, greps och sitter nu fängslade med långa strafftider. Bland dessa finns ett stort antal medlemmar i ungdomsorganisationer, särskilt NIDA har drabbats hårt (Human Rights Watch 2013).

Repressionen i Azerbajdzjan är starkt kopplad till statens strävan efter att legitimera sitt auktoritära styre. Direkt och indirekt repression, statlig dominans av media och andra informationskanaler samt begränsningar i handlingsutrymme för oppositionen har gjorts med utgångspunkt i stabilitetsdiskursen och syftat till att framkalla misstro mot »problemskapare», det vill säga de som inte accepterar den nuvarande politiska situationen. Ferrees (2005) begrepp »mjuk repression (soft repression)» kan med fördel appliceras här. Även om fysisk och våldsam repression förekommer är det framförallt »mjukare» manipulativa strategier som bidragit till de traditionella oppositionspartiernas gradvisa marginalisering i Azerbajdzjan. I Ferrees modell söker regimen »tysta (silence)», »förlöjliga (ridicule)» och »stigmatisera» oppositionen i syfte att försvaga och avvärja den samt göra det kostsamt att

identifiera sig med gruppen (Ferrees 2005: 142–148). I Azerbajdzjan har begreppet »oppositionell» i och med den ideologiska hegemoniens praktiska implikationer blivit synonymt med någonting dåligt. De traditionella oppositionspartiernas ledare är dessutom helt avlägsnade från den offentliga debatten som ett resultat av den »svartlista» över personer som regimen varnat media för att nämna eller intervju (»Azerbajjan» 2013).

Kooptering och stabilitet

Gerschewski (2013: 22) definierar kooptering som »förmågan att knyta strategiskt relevanta aktörer (eller en grupp av aktörer) till regimeliten». För att undvika en situation där en aktör blir för stark och därmed ett hot, måste de auktoritära ledarna upprätthålla balansen mellan olika konkurrerande strategiskt viktiga aktörer inom till exempel militären eller företagsvärlden. Kooptering kan vara formell och kopplad till demokratiska institutioner som parlament, partier eller val, men också informell i form av patrimonialism, klientelism och korruption då makthavare försäkrar sig om röster, opinionsstöd, lydnad eller passivt stöd genom att gynna vissa grupper eller individer materiellt och/eller politiskt. Eftersom kooptering är ett relativt ospecifikt begrepp, särskilt i dess informella former, är det svårt att mäta. Istället är det vanligt att använda indirekta indikationer som överrepresentation av vissa etniska, kulturella eller religiösa grupper i styrande organ för att konstatera kooptering (Gerschewski 2013: 22).

Oljepengar och kaviardiplomati

Tidigare forskning beskriver Azerbajdzjan som en strikt klientelistic och klanstyrd stat. Politik och ekonomi är tätt sammanlänkade i detta system som kan förstås som ett nätverk av patron-klientrelationer där presidenten, presidentens familj och andra släktingar är spindlarna i nätet. De kontrollerar intäkterna från landets stora oljetillgångar vilket gör det möjligt att belöna och beskydda så kallade klienter i utbyte mot stöd och lojalitet för den sittande regimen (Gojayev 2012; Guliyev 2013b). Den politiska toppen karaktäriseras av kontinuitet och stabilitet då många regeringstjänstemän som haft sina positioner sedan den nuvarande presidentens far satt vid makten i princip format sina ministerier till personliga furstendömen (Hug 2012). Dessa personer och de som är beroende av dem har mycket lite incitament för förändring

och har också stöd av mäktiga elitgrupper starkt beroende av sina förbindelser med den nuvarande ledningen.

Släkt- och regionala klanrelationer är mycket framträdande inom statsapparaten där många från »familjen» finns representerade. Många parlamentsledamöter är gifta med varandra och ett antal ministrar och statstjänstemän är också släkt eftersom deras söner och döttrar är gifta med varandra (Guliyev 2009). La Porta (2014) konstaterar att oljeintäkterna används till att belöna lojala supportrar och avskräcka dessa från att stödja oppositionen. Det finns däremot inget som tyder på att oppositionspartierna koopteras, snarare kännetecknas deras situation av att de står utanför systemet. De som har minsta koppling till oppositionen exkluderas explicit från ekonomiska fördelar vilket bidrar till regimotståndarnas marginalisering i samhället. Kooptering tycks således i detta fall vara ett permanent tillstånd snarare än specifikt kopplat till valet.

Man kan dock notera, som diskuterats ovan i samband med legitimeringsstrategier, att regimen hade ett mycket gott utgångsläge att söka övertyga väljarna om att ekonomisk utveckling, ökad levnadsstandard och framgångsrik socialpolitik är ett resultat av den sittande presidentens reformer samt försäkra sig om stöd i utbyte mot till exempel löften om höjda löner och pensioner. Att en rad offentliga personer öppet hyllade den sittande presidentens storslagenhet och, i vissa fall, påtalade nödvändigheten av att rösta på honom, såsom ordförande i Kaukasus Muslimska Råd, ett stort antal riksdagsledamöter och även andra presidentkandidater (ex *News.az* 19 september 2013) tydde också på en kooptering av vissa grupper. I samma anda lanserade det »Nationella Ungdomsrådet» kampanjen »Min President» som spreds via sociala medier.⁹ Även om presidenten själv inte bedrev någon kampanj fanns det alltså gott om folk som, till synes på eget initiativ, kampanjade å hans vägnar. Detta visar på en koppling mellan »legitimering» (påverkan av ideologisk hegemoni) och »kooptering». International Crisis Group (2010: 11) kopplar i en rapport även korrruption och klientelism till repression och skriver att »den alltgenomsyrande korrruptionen är inte bara ett medel för personligt berikande utan också ett kraftfullt verktyg för att upprätthålla politisk kontroll från topp till botten. När alla medverkar till brott är de också sårbara för kooptering».

9. Tillgänglig på MənimPrezidentim/My President på Facebook: facebook.com/mypresident.az. Läst 9 december 2014.

De azerbajdzjanska myndigheterna har också anklagats för att försöka köpa internationell legitimitet. I sin rapport *Caviar Diplomacy. How Azerbaijan Silenced the Council of Europe*, skriver tanke- medjan European Stability Initiative (2012) att azerbajdzjanska parlamentsledamöter bedrivit en aktiv lobbykampanj där de använt dyra mutor som smycken, kaviar och resor för att få Euro- parådets medlemmar att blunda för att Azerbajdzjan 13 år efter att de blev medlemmar ännu inte genomfört de reformer bland annat gällande press- och yttrandefrihet som var villkoret för deras med- lemskap, och att situationen när det gäller mänskliga rättigheter idag, om något, har blivit värre. De vitt skilda uttalandena om kva- litén på valet 2013 från PACE, EP och OSSE/ODHIR, vilka alla i teorin ska representera europeiska normer och värderingar, miss- tänks vara ett resultat av den så kallade kaviardiplotin. Framför- allt Europarådet har efter valet fått hård kritik för sitt agerande (European Stability Initiative 2013).

Politisk status quo med förhinder?

Regimens stabilitet i Azerbajdzjan vilar på en marginaliserad opposition, en befolkning som prioriterar stabilitet framför rättig- heter och ett klientelistiskt system där många har mycket att för- lora om den nuvarande politiska situationen förändras. De folk- liga protesterna våren 2013 var därför obehagliga för regimen eftersom de antydde att vanliga människor, inte bara radikala oppositionella, var missnöjda med sakernas tillstånd. Polisens våldsamma svar på demonstrationerna visar att myndigheterna inte tog lätt på detta hot. De fick införskaffa ny utrustning som gummikulor, vatten- och ljudkanoner för att få stopp på upproren och visade samtidigt att man var redo för eventuella protester mot valresultatet, som också uteblev. Samtidigt försökte politikerna vinna tillbaka folkets gunst genom att avsätta vissa impopulära guvernörer, bland annat den i Ismaili vars sons vårdslöshet var den utlösande faktorn till oroligheterna där.

När sedan oppositionen mot alla odds lyckades enas inför valet, dessutom med stöd av den nya generationens demokratiak- tivister, och bedrev en relativt framgångsrik valkampanj – som sökte kanalisera ett allmänt missnöje med korruption och van- styre – var det tydligt att regimen inte längre tyckte sig kunna säkra den auktoritära stabiliteten och följaktligen kände sig tvungna att garantera den sittande presidentens seger. Det är tro- ligtvis förklaringen till att en intensifiering av repressionen mot de

som strävar efter politisk förändring inleddes under våren 2013 och pågår fortfarande.

Enligt en lista som sammanställts av människorätts- och civilsamhällesaktivister finns i augusti 2014 98 politiska fångar i azerbajdzjanska fängelser, närmare hälften placerade där sedan 2013.¹⁰ Även lagstiftningen blir kontinuerligt mer restriktiv särskilt när det gäller icke-statliga organisationers arbete och bland de senaste förändringarna märks kraftigt begränsade möjligheter för dessa att ta emot utländska projektbidrag (Novruzov 2014). Också det intensiva valfusket tyder på att regimen kände sig hotad. Manipulationen av valresultatet denna gång upplevdes av många som öppnare och mer intensiv än tidigare. Den teknologiska utvecklingen och sociala medier bidrog också till att fusket denna gång i högre grad kunde dokumenteras.

I sitt mycket kritiska uttalande konstaterade OSSE/ODHIR att valet 2013 hade allvarliga brister. Påfyllning av valurnor, så kallad karusellröstning när en grupp människor röstade i olika vallokaler, rösträkningsfusk, hot mot eller även fysiska attacker av oberoende observatörer är bara några av de kränkningar som dokumenterades av OSSE och lokala observatörer (OSCE 2013). Presskonferensen som OSSE/ODHIR höll slutade i kaos och fick avbrytas i förtid efter att regimvänliga journalister protesterade mot uttalandet och störde ordningen (*Radio Free Europe/Radio Liberty* 10 oktober 2013), ytterligare en indikation på att alla som ifrågasätter den politiska verkligheten, inom och utom landet, enligt den ideologiska hegemonin ses som ett allvarligt hot mot stabiliteten.

Slutsatser

Med hjälp av olika legitimeringsstrategier som framhäver det nuvarande systemets överlägsenhet, repression som marginaliserat oppositionspartierna i synnerhet och avskräckt motstånd mot politisk förändring i allmänhet och slutligen kooptering genom ett belöningsystem som gynnar dem som är lojala har de politiska ledarna i Azerbajdzjan stabiliserat den auktoritära regimen. Stabilitetens tre pelare samexisterar och förändras över tid, vilket överensstämmer med Gerschewskis modell. Även om legitimiteten tycks vara grundstenen i den auktoritära regimen stabiliserings-

10. Tillgänglig på: humanrightssaz.files.wordpress.com/2014/08/the-list-english-final.pdf. Läst 9 december 2014. Det är värt att notera att två av författarna som refereras till i den här artikeln, Mammadli och Yunusov, finns med på listan.

process hänger till exempel den ideologiska propagandan mot oppositionspartierna tätt samman med repressionen mot politiskt oliktkänkande och likaså koopteringen av lojala undersåtar som innebär att alla som stämplas som »oppositionella» inte får del av kakan. På ett sätt kan presidentvalet 2013 sägas ha befäst detta tillstånd. Presidenten vann överlägset utan att ens bedriva kampanj, oppositionens stöd visade sig återigen vara minimalt och (vissa) utländska observatörer berömde valet och gratulerade regimen.

På ett annat sätt kan utvecklingen under och efter valåret sägas illustrera just den osäkerhet som Schedler (2002) säger kännetecknar politiken i elektorala autokratier och gör valen viktiga både för regimen och för dem som ifrågasätter stabiliteten. Genom sina relativa framgångar får oppositionen en förnimmelse om att förändring *kanske* är möjlig och motiveras att delta i val. Regimen, som behöver regelbundna flerpartival för sitt demokratiska alibi, gör sitt bästa för att minimera det osäkerhetsmoment som oppositionens deltagande i valet utgör med hjälp av legitimering, repression och kooptering. Under valåret, och valets efterdyningar, har repressionen blivit mer intensiv och det återstår att se hur detta kommer att påverka regimen legitimitet i framtiden.

Litteratur

- Aliev, Arif (2013) Ismayilli: The Winter of Our Alarm. *Caucasus Analytical Digest* 46. Tillgänglig på: mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/160002/ipublicationdocument_singledocument/c813db2c-453f-4e57-bf41-a26699c38913/en/CaucasusAnalyticalDigest46.pdf. Läst 9 december 2014.
- Alieva, Leila (2006) Azerbaijan's Frustrating Elections. *Journal of Democracy* 17 (2): 147–160.
- Alieva, Leila (2013) »The Characteristics of Political Parties and Elections in post-Soviet Azerbaijan» i Leila Alieva (red.) *The Soviet Legacy 22 Years On: Reversed or Reinforced?* Baku: Centre for National and International Studies (103–123).
- Ambrosio, Thomas (2014) Beyond the Transition Paradigm: A Research Agenda for Authoritarian Consolidation. *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization* 22 (3): 471–495.
- Amnesty International (2013) *Downward Spiral: Continuing Crackdown on Freedoms in Azerbaijan*. London: Amnesty International Publications. Tillgänglig på: <http://amnesty.org/en/library/asset/EUR55/010/2013/en/fe90854b-849a-4c79-b235-5d12e3959d34/eur550102013en.pdf>. Läst: 9 december 2014.

- »Azerbaijan» i Leon Morse (red.) (2013) *Europe and Eurasia Media Sustainability Index, The Development of Sustainable Independent Media in Europe and Eurasia*. Washington DC: IREX (146–159). Tillgänglig på: irex.org/sites/default/files/u105/EE_MSI_2013_Azerbaijan.pdf. Läst: 9 december 2014.
- Badalov, Rahman & Niyazi Mehdi (2005) »The Political Institutions of Azerbaijan: A Dichotomy between Text and Reality» i Armineh Arakelian & Ghia Nodia (red.) *Constitutional/Political Reform Process in Georgia, in Armenia and Azerbaijan: Political Elite and Voices of the People*. Tbilisi: International IDEA and CIPDD (141–158).
- Bader, Max (2011) Hegemonic Political Parties in Post-Soviet Eurasia: Towards Party-Based Authoritarianism? *Communist and Post-Communist Studies* 44 (3): 189–197.
- Bedford, Sofie (2009) *Islamic Activism in Azerbaijan. Repression and Mobilization in a Post-Soviet Context*. Stockholm: Department of Political Science, Stockholm University.
- Bogaards, Matthijs (2013) Reexamining African Elections. *Journal of Democracy* 24 (4): 151–160.
- Briedé, Andrea (2013) Azerbaijan: Is the Opposition Gaining Ground? *Risk Advisory* 26 April. Tillgänglig på: news.riskadvisory.net/index.php/2013/04/threat-or-opportunity-the-new-protest-movement-in-azerbaijan/. Läst 9 december 2014.
- Carothers, Thomas (2002) The End of the Transition Paradigm. *Journal of Democracy* 13 (1): 5–21.
- Cheterian, Vicken (2010) »Azerbaijan» i Donnacha Ó Beacháin & Abel Polese (red.) *The Colour Revolutions in the Former Soviet Republics*. Milton Park, Abingdon: Routledge (101–117).
- Croissant, Aurel & Wolfgang Merkel (2004) Introduction: Democratization in the Early Twenty-First Century. *Democratization* 11 (5): 1–9.
- Davenport, Christian (2007) State Repression and Political Order. *Annual Review of Political Science* 10: 1–23.
- Dementieva Victoria (2013) PACE and European Parliament Observation Missions: »The Election in Azerbaijan Was Free, Fair and Transparent». *APA* 10 oktober 2013. Tillgänglig på: en.apa.az/news/200912. Läst: 9 december 2014.
- De Waal, Thomas (2013) What Lies Ahead for Azerbaijan? *Carnegie Endowment*. Tillgänglig på: <http://carnegieendowment.org/2013/10/07/what-lies-ahead-for-azerbaijan/gpd3>. Läst 9 december 2014.
- Diuk, Nadia (2012) *The Next Generation in Russia, Ukraine, and Azerbaijan: Youth, Politics, Identity, and Change*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Ekman, Joakim (2009) Political Participation and Regime Stability: A Framework for Analyzing Hybrid Regimes. *International Political Science Review* 30 (1): 7–31.

- Ergun, Ayça (2010) Post-Soviet Political Transformation in Azerbaijan: Political Elite, Civil Society and the Trials of Democratization. *Uluslararası İlişkiler* 7 (26): 67–85.
- European Stability Initiative (2012) *Caviar Diplomacy. How Azerbaijan Silenced the Council of Europe*. Berlin 24 maj 2012. Tillgänglig på: www.esiweb.org/pdf/esi_document_id_131.pdf. Läst: 9 december 2014.
- European Stability Initiative (2013) *Disgraced. Azerbaijan and the End of Election Monitoring as We Know it*. 5 november 2013. Tillgänglig på: esiweb.org/pdf/esi_document_id_145.pdf. Läst 9 december 2014.
- European Stability Initiative (2011) *Generation Facebook in Baku. Adnan, Emin and the Future of Dissent in Azerbaijan*. Berlin – Istanbul. 15 mars 2011. Tillgänglig på: www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=156&document_ID=128. Läst 9 december 2014.
- Ferree, Myrra Marx (2005) Soft Repression: Ridicule, Stigma, and Silencing in Gender-Based Movements. *Research in Social Movements, Conflicts and Change* 25: 85–101.
- Freeden, Michael (2003) *Ideology: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Gahramanova, Aytan (2009) Internal and External Factors in the Democratization of Azerbaijan. *Democratization* 16 (4): 777–803.
- Gandhi, Jennifer & Adam Przeworski (2007) Authoritarian Institutions and the Survival of Autocrats, *Comparative Political Studies* 40 (11): 115–44.
- Gandhi, Jennifer & Ellen Lust-Okar (2009) Elections under Authoritarianism. *Annual Review of Political Science* 12: 403–422.
- Geddes, Barbara (1999) What Do We Know about Democratization after Twenty Years? *Annual Review of Political Science* 2: 115–144.
- Gerschewski, Johannes (2013) The Three Pillars of Stability: Legitimation, Repression, and Co-Optation in Autocratic Regimes. *Democratization* 20 (1): 13–38.
- Gojaye, Vugar (2012) »Azerbaijan: From Bad to Worse« i Adam Hug (red.) *Spotlight on Azerbaijan*. London: The Foreign Policy Centre. Tillgänglig på: fpc.org.uk/fsblob/1462.pdf?. Läst 9 december 2014.
- Guliyev, Farid (2013a) Different Meanings of the October 2013 Presidential Elections in Azerbaijan: Elites, Opposition, and Citizens. *Caucasus Analytical Digest* 55: 8–11. Tillgänglig på: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=172065>. Läst 5 februari 2015.
- Guliyev, Farid (2013b) Oil and Regime Stability in Azerbaijan. *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization* 21 (1): 113–147.
- Guliyev, Farid (2009) Oil Wealth, Patrimonialism, and the Failure of Democracy in Azerbaijan. *Caucasus Analytical Digest* 2: 2–5. Tillgänglig på: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?id=95426&lng=en>. Läst 5 februari 2015.

- Guliyev, Farid & Katy Pearce (2013) The Challenges of Electoral Competition in an Oil Rich State: Azerbaijani Pre-Election Report. *Washington Post* 6 oktober. Tillgänglig på: <http://www.washingtonpost.com/blogs/monkey-cage/wp/2013/10/06/the-challenges-of-electoral-competition-in-an-oil-rich-state-azerbaijani-pre-election-report/>. Läst: 9 december 2014.
- Hadenius, Axel & Jan Teorell (2007) Pathways from Authoritarianism. *Journal of Democracy* 18 (1): 143–157.
- Hajili, Rashid (2012) »Freedom of Media in Azerbaijan» i Adam Hug (red.) *Spotlight on Azerbaijan*. London: The Foreign Policy Centre. Tillgänglig på: fpc.org.uk/fsblob/1462.pdf. Läst 9 mars 2015.
- Hermet, Guy, Richard Rose & Alain Rouquié (red.) (1978) *Elections Without Choice*. New York: Halsted Press.
- Hermet, Guy (1978) »State-Controlled Elections: a Framework» i Guy Hermet, Richard Rose & Alain Rouquié (red.) *Elections Without choice*. New York: Halsted Press (136–58).
- Holbig, Heike (2013) Ideology after the End of Ideology. China and the Quest for Autocratic Legitimation. *Democratization* 20 (1): 61–81.
- Hug, Adam (2012) »Introduction: Spotlight on Azerbaijan» i Adam Hug (red.) *Spotlight on Azerbaijan*. London: The Foreign Policy Centre. Tillgänglig på: fpc.org.uk/fsblob/1462.pdf. Läst 9 mars 2015.
- Human Rights Watch (2013) Azerbaijan: Unnecessary Police Force at Peaceful Protests. 3 mars 2013. Tillgänglig på: <http://www.hrw.org/news/2013/03/12/azerbaijan-unnecessary-police-force-peaceful-protests>. Läst 9 december 2014.
- International Crisis Group (2010) Azerbaijan: Vulnerable Stability. *Europe Report* no 207, 3 september 2010.
- Izzet, I. (2013) Azerbaijani Prosecutor General: EL Supreme Assembly Deputy Chairman's Statement on National Council Under Investigation *Trend.az* 1 October. Tillgänglig på: en.trend.az/news/society/2196256.html. Läst 9 december 2014.
- Jarosiewicz, Aleksandra (2013) Protests in Azerbaijan: Hot Months Expected Ahead of the Presidential Election. *Caucasus Analytical Digest* 46: 2–3. Tillgänglig på: mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/160002/ipublicationdocument_singledocument/c813db2c-453f-4e57-bf41-a26699c38913/en/CaucasusAnalyticalDigest46.pdf. Läst: 9 december 2014.
- La Porta, Jody (2014) Hidden in Plain Sight: Political Opposition and Hegemonic Authoritarianism in Azerbaijan. *Post-Soviet Affairs*. Publicerad online 10 September. DOI: 10.1080/1060586X.2014.951184.
- Lindberg, Staffan (2009) »The Power of Elections in Africa Revisited» i Staffan Lindberg (red.) *Democratization by Elections. A New Mode of Transition*. Baltimore: The John Hopkins University Press (25–46).
- Lust-Okar, Ellen (2009) Competitive Clientelism in the Middle East. *Journal of Democracy* 20 (3): 122–135.

- Lust-Okar, Ellen (2005) *Structuring Conflict in the Arab World: Incumbents, Opponents, and Institutions*. New York: Cambridge University Press.
- Magaloni Beatrice (2008) Credible Power-Sharing and the Longevity of Authoritarian Rule. *Comparative Political Studies* 41: 715–41.
- Mammadli, Anar (2013) »Elections in Post-Soviet Azerbaijan (1991–2010) » i Leila Alieva (red.) *The Soviet Legacy 22 Years On: Reversed or Reinforced?* Baku: Centre for National and International Studies (149–170).
- March, Andrew F. (2003a) From Leninism to Karimovism: Hegemony, Ideology, and Authoritarian Legitimation. *Post-Soviet Affairs* 19 (4): 307–336.
- March, Andrew F. (2003b) State Ideology and the Legitimation of Authoritarianism: The Case of Post-Soviet Uzbekistan 1. *Journal of Political Ideologies* 8 (2): 209–232.
- Morse, Yonatan L. (2012) The Era of Electoral Authoritarianism. *World Politics* 64 (1): 161–198.
- Novruzov, Ali (2014) What is Going on in Azerbaijan and its NGO Sector Now? In *Mutatione Fortitude* (blogg) 21 augusti 2014. Tillgänglig på: <http://blog.novruzov.az/2014/08/what-is-going-on-in-azerbaijan-and-its.html>. Läst 9 december 2014.
- Orujova, Nigar (2013) Wages to Increase in Azerbaijan from September. *Azernews* 22 september 2013. Tillgänglig på: www.azernews.az/azerbaijan/58439.html. Läst 9 december 2014.
- OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE/ODIHR) (2013) *International Election Observation Mission, Republic of Azerbaijan – Presidential Elections October 9 2013. Preliminary Statement of Findings and Conclusions*, Tillgänglig på: www.osce.org/odihr/elections/106901. Läst 9 december 2014.
- PACE News (2013) *Presidential Election in Azerbaijan: Joint Statement by PACE and EP Delegations*. 10 oktober 2013. Tillgänglig på: <http://assembly.coe.int/nw/xml/News/News-View-EN.asp?newsid=4699&lang=2&cat=31>. Läst 9 december 2014.
- Pearce, Katy E. (2014) Two Can Play at that Game: Social Media Opportunities in Azerbaijan for Government and Opposition. *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization* 22 (1): 39–66.
- Pearce, Katy E. & Sarah Kendzior (2012) Networked Authoritarianism and Social Media in Azerbaijan. *Journal of Communication* 62 (2): 283–298.
- Roessler, Philip G. & Marc M Howard (2009) »Post-Cold War Political Regimes: When do Elections Matter? » i Staffan Lindberg (red.) *Democratization by Elections. A New Mode of Transition*. Baltimore: The John Hopkins University Press (101–127).
- Schedler, Andreas (2009a) »Electoral Authoritarianism» i *The SAGE Handbook of Comparative Politics*. Los Angeles: Sage (381).
- Schedler, Andreas (2009b) »Sources of Competition under Electoral Authoritarianism» i Staffan Lindberg (red.) *Democratization by Elections. A New Mode of Transition*. Baltimore: The John Hopkins University Press (179–201).

- Schedler, Andreas (2006) »The Logic of Electoral Authoritarianism» in Andreas Schedler (red.) *Electoral Authoritarianism: The Dynamics of Unfree Competition*. Boulder: Lynne Rienner (1–23).
- Schedler, Andreas (2002) The Nested Game of Democratization by Elections. *International Political Science Review* 23 (1): 103–122.
- Schedler, Andreas (2013) *The Politics of Uncertainty: Sustaining and Subverting Electoral Authoritarianism*. Oxford: Oxford University Press.
- Shirinov, Rashad (2013) January 2013 in Azerbaijan: The Election Has Begun. *Caucasus Analytical Digest* 46: 2–4. Tillgänglig på: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=160002>. Läst 5 februari 2015.
- Sultanova, Shahla (2012) Do Azerbaijan's Opposition Leaders Face a Mid-Life Crisis, *Eurasianet.org* September 17. Tillgänglig på: eurasianet.org/node/65922. Läst: 9 december 2014.
- Teorell, Jan (2010) »Demokratisering av elektoral autokratier» i Sten Widmalm & Sven Oskarsson (red.) *Prometokrati. Mellan demokrati och diktatur*. Lund: Studentlitteratur (71–98).
- Valiyev, Anar M. (2006) Parliamentary Elections in Azerbaijan: A Failed Revolution. *Problems of Post-Communism* 53 (3): 17–35.
- Wahman, Michael (2013) Att studera, mäta och förklara auktoritär motståndskraft. *Statsvetenskaplig Tidskrift* 115 (4): 261–273.
- Wahman, Michael, Jan Teorell & Axel Hadenius (2013) Authoritarian Regime Types Revisited: Updated Data in Comparative Perspective. *Contemporary Politics* 19 (1): 19–34.
- Widmalm, Sten & Sven Oskarsson (red.) (2010) *Prometokrati. Mellan demokrati och diktatur*. Lund: Studentlitteratur.
- Wilson, Andrew (2005) *Virtual Politics. Faking Democracy in the Post-Soviet World*. New Haven & London: Yale University Press.
- Yunusov Arif (2010) The Impact of Arab Revolts on Azerbaijan's Political Scene. *Eastern Partnership Community*. Tillgänglig på: <http://www.easernpartnership.org/publication/politics/2011-04-27/impact-arab-revolts-azerbaijan-s-political-scene>. Läst 9 december 2014.